

HANDREIKING

SPELREGELS EN EEN SOCIAAL STELSEL VOOR ZELFSTANDIG ONDERNEMERS

een stap richting modernisering van de arbeidsmarkt

UITWERKING MANIFEST

Vereniging Zelfstandigen Nederland

Den Haag, februari 2021

www.zelfstandigennederland.nl

In [het VZN-manifest](#) 'Naar een volwaardige rechtspositie voor zelfstandigen in een toekomstbestendige arbeidsmarkt', d.d. 1 oktober 2020, staat dat VZN streeft naar een duidelijke en werkbare definitie van de zelfstandig ondernemer en naar een passend sociaal stelsel om ondernemers- en sociale risico's op eigen wijze af te dekken en reserves aan te houden. In aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen biedt VZN de politiek een nadere uitwerking van haar manifest aan, als handreiking voor nieuw te ontwikkelen beleid, wet- en regelgeving.

De wereld van werk is veranderd; wetgeving en het sociale en fiscale stelsel blijven achter

De wereld van werk is onomkeerbaar veranderd. Door veranderingen in de economie en op de arbeidsmarkt is het aandeel zelfstandigen in Nederland de afgelopen jaren gestegen tot ruim 15% van alle werkenden. Dat is een aanzienlijke en niet te missen groep. De wetgeving en ons sociale en fiscale stelsel blijken niet berekend op deze veranderingen en bewegen tot op heden onvoldoende mee. Aanpassen van de huidige wetgeving volstaat niet om ondernemerschap te onderscheiden van werknemerschap. Herbouw is nodig, anders blijft dit leiden tot problemen.

VZN wil toe naar een volwaardige rechtspositie voor zelfstandigen in een toekomstbestendige en moderne arbeidsmarkt. Ook willen we misstanden, in de vorm van schijnconstructies, aanpakken. Uiteindelijke doel: een inclusieve arbeidsmarkt met voldoende ruimte voor zelfstandige ondernemers. Hiervoor is allereerst een eigen wettelijke positie voor zelfstandig ondernemers nodig, met daarbij behorende sociale en fiscale spelregels. Ook vinden wij dat zelfstandigen een formele plek verdienen aan de overlegtafels.

In dit visiedocument werken we een aantal doelen uit ons manifest uit in concretere oplossingsrichtingen. Deze bieden we aan de politiek aan, als handreiking, opdat het komende kabinet de stap kan zetten om de positie van zelfstandigen wettelijk te verankeren. We geven een voorzet voor een definitie van zelfstandig ondernemerschap, met bijbehorende spelregels en voorwaarden. Ook presenteren we een plan waardoor zelfstandigen hun ondernemers- en sociale risico's duurzaam en betaalbaar kunnen afdekken. Dit doen we vanuit een visie op collectieve basisvoorzieningen voor alle werkenden en een fiscaal gestimuleerde buffer voor zelfstandigen.

Definitie en spelregels zelfstandig ondernemer: een voorzet

Wanneer ben je in Nederland een zelfstandig ondernemer? Deze vraag hangt al jaren boven de markt en is tot op heden onbeantwoord gebleven. Zelfstandig ondernemers worden hierdoor belemmerd in hun ondernemerschap. Dat is een onwenselijke situatie.

In de kern gaat ondernemerschap over "het toevoegen van waarde, met winst uit onderneming (omzet minus kosten voor belasting) als inkomen". Deze definitie geldt ook voor zelfstandigen zonder personeel. Met hun diensten en/of producten leveren zij toegevoegde waarde aan organisaties en/of consumenten.

Zelfstandig ondernemerschap heeft wat VZN betreft de volgende kenmerken:

1. Zelfstandig ondernemers zijn **onafhankelijk en zelfredzaam**. Ze verwerven werk en inkomsten op onafhankelijke wijze. Zelfstandigen beslissen zelf over de opdrachten die ze doen en over hun tarieven of prijzen;
2. Zelfstandigen verdienen met hun werk voldoende om te kunnen **rondkomen en om een slechte periode te overbruggen**. Ze zijn in staat om in hun dagelijkse levensbehoeften te voorzien en een buffer aan te leggen waarmee ze sociale- en ondernemersrisico's afdekken;
3. Een zelfstandig ondernemer **beschikt ook daadwerkelijk over een buffer** voor slechtere en/of latere tijden. Zelfstandigen kunnen, bijvoorbeeld via vermogen, verzekeringen of voorzieningen in het eigen levensonderhoud blijven voorzien als zich onverwachte situaties voordoen (denk aan vraaguitval of ziekte). Ook kunnen zij geld opzij zetten voor scholing, ontwikkeling en oudedagsvoorziening;

4. Zelfstandigen dragen **zelf de verantwoordelijkheid van het ondernemerschap**. De verantwoordelijkheden en risico's die horen bij het werken met klanten, het doen van investeringen en de betaling door klanten, rusten op de schouders van de zelfstandig ondernemer.

VZN vindt dat goed zelfstandig ondernemerschap hand in hand gaat met goed opdrachtgeverschap. Het is een wederkerige werkrelatie. Wanneer zelfstandigen de verantwoordelijkheid nemen om te werken volgens bovenstaande criteria, is het belangrijk dat opdrachtgevers/klanten de verantwoordelijkheid nemen om de zelfstandigen het werk ook op deze wijze te kunnen laten uitvoeren.

Sociale zekerheid voor alle werkenden: nodig voor onze wendbaarheid en weerbaarheid

Naast een duidelijke definitie en rechtspositie voor zelfstandigen, pleit VZN voor een fundament van basis(inkomens)voorzieningen voor alle werkenden, ongeacht contract- of rechtsvorm. Dit maakt onze arbeidsmarkt wendbaarder en weerbaarder. Daarom is het nodig om toe te werken naar een vangnet van publieke basisvoorzieningen; geschikt voor alle werkenden.

Een zelfstandige die zich wil beschermen tegen een (plotselinge) terugval in inkomen bij bijvoorbeeld ouderdom, arbeidsongeschiktheid of vraaguitval loopt momenteel tegen problemen aan. Het is vaak ingewikkeld, onoverzichtelijk en duur om dit individueel te regelen. Met als gevolg dat veel zelfstandigen hooguit de voor hen op dat moment belangrijkste risico's afdekken. Dat is niet wenselijk; noch voor de individuele zelfstandige, noch voor de maatschappij. Toegankelijke en betaalbare collectieve basisvoorzieningen kunnen een oplossing bieden. De overheid dient de juiste (rand)voorwaarden te scheppen voor zo'n collectief vangnet voor alle werkenden. Aanvullend moeten er private individuele mogelijkheden voor zelfstandig ondernemers komen.

In lijn met verkiezingsprogramma's van veel partijen en de aanbeveling vanuit de Commissie Borstlap, vindt VZN dat er een goede publieke arbeidsongeschiktheidsvoorziening voor alle werkenden moet komen, en dus geen voorziening voor enkel zelfstandige ondernemers. VZN is daarnaast van mening dat investeren in persoonlijke ontwikkeling en scholing van (ondernemers)vaardigheden noodzakelijk is ten behoeve van duurzame inzetbaarheid. Het moet voor zelfstandigen mogelijk worden om hier fiscaal gestimuleerd geld voor opzij te leggen.

Buffervorming fiscaal stimuleren

Zelfstandig ondernemers bouwen wat VZN betreft dus een buffer op waar ze op kunnen terugvallen in mindere financiële tijden en die ze kunnen gebruiken om zich verder te ontwikkelen als ondernemer. We stellen voor om een, in overleg nader te bepalen, deel van de winst uit onderneming aan te merken als inkomen uit arbeid. Het aanwezige meerdere kunnen zelfstandigen aanmerken als buffer. VZN pleit voor omvorming van een aantal van de huidige fiscale regelingen voor zelfstandigen tot een fiscale stimulator voor deze buffervorming. Fiscale aftrekposten die leiden tot ongewenste neveneffecten, zoals oneerlijke concurrentie op arbeidsvoorwaarden of schijnconstructies, behoren dan tot het verleden. De nieuw te vormen aftrekpost kan alleen worden gebruikt om geld apart te zetten voor het afdekken van ondernemers- en sociale risico's. Het inbouwen van een plafond maakt het voor de overheid mogelijk de nieuwe fiscaliteit kostenneutraal in te voeren.

Zelfstandigen als voorloper van moderne sociaal, fiscale zekerheid: het trampolinemodel

Zelfstandigen zouden – als eerste groep in Nederland – ervaring kunnen opdoen met dit nieuwe, moderne, flexibele en op het individu ingerichte fiscale model. Wij noemen dit model het ‘trampolinemodel’. Een trampoline vangt je op en breekt je val in tijden van tegenslag, en veert met je mee en vergroot je sprongkracht wanneer je stappen wilt zetten. Bij dit model hoort wat VZN betreft een gelijknamige ‘individuele trampolinerekening’. Hierop kan een zelfstandig ondernemer geld storten, specifiek en alleen voor het afdekken van een aantal specifieke risico’s en doelstellingen (zoals scholing, ontwikkeling en inkomen bij leegloop, ziekte, arbeidsongeschiktheid of pensionering). De rekening is een geblokkeerde bankrekening op naam van de zelfstandige. Het saldo op de rekening telt niet mee voor de vermogensrendementsheffing en blijft bij bedrijfsbeëindiging aanwendbaar voor een pensioenuitkering. De inleg is fiscaal aftrekbaar. De uitkering of opname van gelden van deze rekening is fiscaal belast. Voor Nederland biedt invoering van een dergelijk model voor zelfstandigen een uitgelezen kans om te onderzoeken of dit op termijn onderdeel kan worden van een vernieuwde sociale zekerheid voor alle werkenden.

Samenvattend

Momenteel is er geen passend sociaal vangnet voor zelfstandigen. De huidige mogelijkheden om daarvoor iets te regelen zijn complex, inflexibel, duur en/of fiscaal onaantrekkelijk. Voor zowel overheid, maatschappij als zelfstandigen is het belangrijk dat er een passend sociaal vangnet komt voor alle werkenden – inclusief zelfstandig ondernemers. Goede basisvoorzieningen voor alle werkenden helpt uitholling van het sociaal stelsel voorkomen en garandeert zekerheid, ongeacht type arbeidsrelatie.

Vereniging Zelfstandigen Nederland is van mening dat er voor alle werkenden basisvoorzieningen moeten zijn voor arbeidsongeschiktheid en noodzakelijke scholing. Bovenop deze basisvoorzieningen hebben zelfstandigen een eigen verantwoordelijkheid om ondernemers- en sociale risico’s op eigen wijze aanvullend af te dekken en daarvoor reserves aan te houden. De overheid dient hiervoor de juiste (rand)voorwaarden te scheppen. Dit kan door de zelfredzaamheid van zelfstandigen op de juiste wijze fiscaal te stimuleren. Het creëren van een faciliteit om eenvoudig een buffer aan te leggen op een eigen spaarrekening, een zogenaamde ‘individuele trampolinerekening’, kan uitkomst bieden.

Tot slot

Dit document is niet ‘af’. We realiseren dat het verdere uitwerking vereist, bijvoorbeeld met betrekking tot de volgende onderwerpen: wat te doen met starters, hoe lang krijgen zelfstandigen de tijd om een buffer aan te leggen, wat te doen wanneer winst uit onderneming per jaar sterk fluctueert, en hoe om te gaan met zelfstandig ondernemers die in een bepaald jaar hun buffer aanspreken?

VZN wil in gesprekken met het veld, de politiek en aan de maatschappelijke overlegtafels dit voorstel verder concretiseren. We hopen dat dit document een aanzet geeft tot verdere dialoog om in gezamenlijkheid het vraagstuk rondom zelfstandig ondernemerschap en de modernisering van onze arbeidsmarkt op te lossen.

Met ons het gesprek aangaan? Mail naar info@zelfstandigenederland.nl of bel 070 7820811